

آشنایی با

کتابخانه آیت الله حکیم

◇ گفت و گو با مسئول کتابخانه

این کتابخانه که به دستور مرحوم آیت الله سید محسن حکیم در سال ۱۳۷۷ هـ. ق تأسیس شده است، در حال حاضر از مهم ترین مراکز علمی و فرهنگی نجف اشرف به شمار می رود و در نزدیکی حرم مطهر امیر المؤمنین (ع) قرار دارد. آنچه می خوانید، گفت و گویی است با جناب آقای حکیم، مسئول کتابخانه، درباره چگونگی تأسیس و وضعیت کنونی آن.

پژوهش و حوزه ۱۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ : با تشکر از حضرت عالی که وقت خود را در اختیار ما

قرار دادید، بفرمایید که کتابخانه آیت الله حکیم کی و به دست

چه کسی تأسیس شد؟

□ بسم الله الرحمن الرحيم . کتابخانه آیت الله حکیم در سال ۱۳۷۷ هجری

مطابق با ۱۹۵۷ میلادی به دست مرجع عالیقدر شیعه حضرت آیت الله سید

محسن حکیم تأسیس شد . کتابخانه در ابتدا یک اتاق کوچک در مسجد هندی بود

و پس از آن، دو منزل برای کتابخانه خریداری شد و ساختمان فعلی با پنج طبقه در سال ۱۳۸۷ هجری مطابق با ۱۹۶۷ میلادی بنا شد و کتاب‌های مختلفی را در علوم و فنون گوناگون در بر دارد.

پرسش: کتاب‌های موجود در کتابخانه چگونه جمع‌آوری شد؟

□ در ابتدا با کتاب‌های شخصی آقای حکیم شروع شد و پس از آن، کتاب‌های دیگری خریداری شد؛ اما بیشتر کتاب‌ها اهدایی هستند.

پرسش: آیا کتابخانه‌های شخصی نیز برای این کتابخانه خریداری

شده است؟

□ یک کتابخانه شخصی را به طور کامل خریداری کردیم. همین‌طور مجموعه نسخه‌های خطی شیخ محمد السماوی. او عالمی بود که در جمع‌آوری کتاب‌ها - خصوصاً نسخه‌های خطی - می‌کوشید. بقیه کتاب‌ها به صورت پراکنده و از کتابخانه‌های متعدد گردآوری شد. در حال حاضر این کتابخانه، حاوی چندین کتابخانه شخصی است که صاحبان آن‌ها به این جا اهدا کرده‌اند؛ مانند کتابخانه سید عبدالصاحب حکیم، فرزند آیت‌الله حکیم کتابخانه شیخ عبدالهادی الحموزی، کتابخانه سید محمد حسن الغدیری، کتابخانه حاج محمد کاظم محمد حسن و کتابخانه حاج حمزه شنان. کتابخانه آیت‌الله حکیم، حاوی نسخه‌های خطی گرانبها و بسیار قدیمی است که برخی از آن‌ها هنوز چاپ نشده است؛ مانند المتهی اثر علامه حلی، نهج البلاغه‌ای که در تاریخ ۶۷۶ هجری کتابت شده است و مختصر الخلاف شیخ طبرسی که به سال ۶۹۹ هجری بر می‌گردد.

پرسش: شمار کتاب‌های موجود در این مرکز چه میزان است؟

□ در مجموع به بیش از ۵۰ هزار عنوان می‌رسد، از این میان حدود ۴۰ هزار کتاب، چاپی و فهرست شده است و ۳۶۰۰ کتاب، خطی است که گاهی هر نسخه خطی بیش از یک کتاب را در بر می‌گیرد.

سؤال: آیا برای فهرست نویسی یا تصویربرداری کتاب های چاپی

و نسخه های خطی از رایانه استفاده می کنید؟

□ بله، کار فهرست نویسی انجام شده و تصویربرداری از نسخه های خطی نیز با اسکنر در حال انجام است که حدود ۷۵ درصد آن پایان یافته است.

سؤال: آیا کتابخانه در زمان رژیم سابق فعال بود؟

□ کتابخانه از زمان تأسیس تا سال ۱۹۸۳ م، فعالیت می کرد تا این که خانواده آقای حکیم زندانی شدند و کتابخانه برای مدت هشت سال و نیم تعطیل شد؛ اما مجدداً در سال ۱۹۹۲ م، بازگشایی شد و همچنان به کار خود ادامه می دهد. در دو دوره «جنگ عراق با ایران و جنگ کویت» و «دوره بعد از جنگ» هم عراق محاصره بود و هم کتاب؛ یعنی ما در دو حصار «عراق» و «صدام» محاصره شده بودیم که روشن است کتاب کمیاب بود. از این رو، در تلاشیم کمبودی را که ایجاد شده است، جبران کنیم و کتاب هایی را خریداری کنیم. البته تا به امروز کتاب هایی از ناشران ایرانی و لبنانی به دست ما رسیده است.

سؤال: آیا در زمان صدام حساسیتی نسبت به آثار امام، شهید صدر

و آقای حکیم وجود داشت؟

□ بله، کتاب های آنان ممنوع بود. اگر کتابی از آنان می یافتند، کتابخانه را می بستند و مصادره می کردند و چه بسا صاحبش را فقط به دلیل این که مالک و صاحب یک کتاب است، اعدام می کردند که البته اشخاصی را به همین جرم اعدام کردند.

سؤال: چند درصد از کتاب های این مرکز، کتاب های اصولی اند؟

□ فکر می کنم از هزار کتاب تجاوز نکنند که همگی چاپی هستند و نسخه خطی اصولی نداریم. کتاب های اصولی چون سیاسی به شمار نمی آمدند و صرفاً آثار علمی بودند، ممنوعیتی نداشتند. البته غیر از کتاب های اصولی شهید صدر و آثار امام خمینی.

پنجشنبه: آیا برای ورود به این کتابخانه، به کارت عضویت یا مدرک دیگری نیاز است؟

□ برای ورود به کتابخانه، به کارت یا چیز دیگر نیاز نیست و هر کس می تواند وارد شود. میانگین مطالعه کنندگان و کسانی که از امکانات این کتابخانه استفاده می کنند، روزانه ۱۷۰ نفر در ۶ ساعت است.

پنجشنبه: شنیده شد که به این کتابخانه و برخی کتابخانه های دیگر خساراتی وارد آمده است!

□ در سال ۱۹۹۱م، بعد از جنگ کویت و انتفاضه، خسارات بسیاری وارد آمد و کتابخانه مقررارش شد؛ اما نسخه های خطی آسیبی ندید. در جنگ اخیر هم به کتابخانه های نجف زیان وارد نشد؛ اما کتابخانه های بغداد خساراتی را متحمل شدند.

پنجشنبه: آیا در صدد خرید نسخه های خطی جدید هستید؟

□ قطعاً برای خرید آن ها تلاش می کنیم. تا کنون ۴۰ درصد از نسخه های خطی را - در طول مدت مسئولیت در کتابخانه از سال ۱۹۹۲م، تا به امروز - تهیه و به گنجینه کتابخانه افزوده ایم. اگر کتابی بیابیم که بتوان خرید، می خریم و گرنه برای تصویربرداری از آن با اسکنر یا دستگاه کپی اقدام می کنیم.

پنجشنبه: آیا نرم افزاری تهیه شده است که کتاب های کتابخانه را معرفی کند؟

□ بله، این کار در حال انجام است و امیدواریم - ان شاء الله - در آینده ای نزدیک به پایان برسد.

پنجشنبه: با تشکر مجدد از این که وقت خود را در اختیار ما قرار دادید و با آرزوی موفقیت برای شما در اداره و توسعه این کتابخانه بزرگ.

